

**Модернізація управління в контексті вимог
Закону України «Про освіту»**
*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної онлайн-конференції
(20 травня 2020 року)*

Харків – 2020

УДК 37.07(477)
ББК 74.04(4УКР)6

За загальною редакцією директора Інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди, професора Р. Черновол-Ткаченко; заступника директора Інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди, професора О. Мармази; завідувача кафедри наукових основ управління, доцента О. Гречаник.

Затверджено Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Протокол № 3 від 12.06.2020

Редакційна колегія:

Т. Бережна – кандидат педагогічних наук, вчений секретар Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»;

О. Галус – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

В. Зелюк – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського;

З. Рябова – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, управління та адміністрування Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

О. Деменко – кандидат юридичних наук, доцент, директор Департаменту освіти Харківської міської ради, заслужений працівник освіти України, «Відмінник освіти України».

Тексти доповідей друкуються в авторській редакції.

Модернізація управління в контексті вимог Закону України «Про освіту»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції; [за заг. ред. проф. Р. Черновол-Ткаченко, проф. О. Мармази, доц. О. Гречаник]. Ч. 1. — Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. — 425 с.

ISBN 978-966-8196-21-8

Матеріали розкривають аспекти модернізації управління закладами освіти в контексті реалізації Закону України «Про освіту», підготовки сучасних керівних кадрів, менеджерів різних сфер господарювання. На теоретико-прикладному рівні схарактеризовано сучасні підходи до управління закладами освіти різних типів і педагогічними колективами цих закладів, визначено засоби розвитку професійної компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників, персоналу організацій і установ. Висвітлено питання самовдосконалення керівників ЗО і педагогів, розглянуто питання професійного й особистісного розвитку педагогічних кадрів.

Видання буде корисним для здобувачів освіти менеджерських спеціальностей, керівників закладів освіти різних типів, працівників системи освіти, у т.ч. підготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти.

ISBN 978-966-8196-21-8

© Р. Черновол-Ткаченко, О. Мармаза, О. Гречаник
© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
ІПКПМО, 2020

Федорець О. С. <i>ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛИМАТУ В КОЛЕКТИВІ ЦЕНТРУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</i>	355
Фірсова Н. В. <i>ТЕНДЕНЦІЇ ДО ЗМІН В КУЛЬТУРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК УПРАВЛІНСЬКА ПРОБЛЕМА</i>	359
Хижняк М. В. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ</i>	363
Хлебнікова Т. М. <i>САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА</i>	368
Хохлов І. Ю. <i>МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	374
Чевалкова Н. В. <i>СТВОРЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ АДМІНІСТРАТОРІВ СФЕРИ ПОСЛУГ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ</i>	377
Черновол-Ткаченко Р. І. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ ПЛАНУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	382
Чернявська Н. І. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ СПІВПРАЦІ ПЕДАГОГІВ, БАТЬКІВ ТА УЧНІВ</i>	391
Чупринін О. О. <i>ПИТАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ШКОЛЯРІВ У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ</i>	396
Шершньова А. В. <i>ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВПРОВАДЖЕННЯМ МЕДІАОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	402
Шунаєва М.В. <i>ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА-ВИХОВАТЕЛЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	406
Юдіна С. Ф. <i>ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛЯ В ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ ПЕДАГОГІКИ</i>	411

УДК 37.01.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Хохлов І. Ю.

У статті розкрито описано методологічні засади патріотичного виховання в закладі загальної середньої освіти.

Ключові слова: патріотизм, військово-патріотичне виховання, козацька педагогіка.

Постановка проблеми. В умовах величезних змін в соціальному, економічному і політичному житті України постала проблема радикальної перебудови в сфері виховання підростаючого покоління. Особистість дитини формується і розвивається під впливом багатьох факторів: об'єктивних і суб'єктивних, природних і суспільних, внутрішніх та зовнішніх, незалежних і залежних від волі і свідомості людей. Головною метою виховання на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатств духовної культури народу, його соціальної ментальності, своєрідного світогляду. На цій основі формуються особистісні риси громадянина-патріота України, які містять в собі національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту.

Актуальність військово-патріотичного виховання зумовлена, з одного боку, прийняттям нових документів в галузі освіти (Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України, Концептуальні засади реформування середньої школи), а з іншого боку — сучасними викликами, що стоять перед Україною, пов'язаними з військовою агресією Росії, проблемами консолідації українського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні питання військово-патріотичного виховання вивчали В. Бондаренко, В. Гнатюк, В. Коган. Переваги козацької педагогіки доводять у своїх працях О. Кириченко, О. Губко, С. Стефанюк. Використання ігрових технологій у системі військово-патріотичного виховання та навчання військовослужбовців досліджували військові вчені В. Давидов, П. Городов, А. Каменєв, Е. Коротков, І. Логінов, В. Гуляєв, С. Синютин, В. Хріпка, В. Марігодов.

Однак основними джерелами інформації про організацію роботи є нормативні документи з допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання, які не в повній мірі відповідають сучасним вимогам. Проблема організації військово-патріотичного виховання в сучасних умовах (антитерористична операція, військова агресія) вимагає нових підходів, які ще не знайшли належного висвітлення в педагогічній літературі, що зумовлює актуальність даного дослідження. Різноманітній літературі з проблеми організації військово-патріотичного виховання можна надати статус інформаційно-довідкової, а питання практичного удосконалення роботи досліджені недостатньо. Відтак, невідповідність між реальним станом

організаційної діяльності закладу загальної середньої освіти та необхідним для досягнення актуального рівня військово-патріотичного виховання зумовлюють необхідність додаткового дослідження проблеми військово-патріотичного виховання учнів в системі загальної середньої освіти.

Мета статті – уточнити вихідні поняття та методологічні засади патріотичного виховання в закладі загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Патріотичне виховання – це формування патріотичних почуттів, готовності до подвигу в ім'я процвітання української держави. Саме патріотичне та духовне виховання молоді забезпечить цілісність народу України, його національне відродження, соціально-економічний і демократичний розвиток України, розбудову та вдосконалення суверенної правової держави, соціально-політичну стабільність у державі та гідне представлення нашої країни у світі.

Мета громадянського та патріотичного виховання – сформувати свідомого громадянина, патріота, професіонала, тобто людину з притаманними їй особистісними якостями й рисами характеру, світоглядом і способом мислення, почуттями, вчинками та поведінкою, спрямованими на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні.

Зміст громадянського та патріотичного виховання:

- патріотизм;
- національна свідомість та самосвідомість громадян;
- культура міжетнічних відносин;
- розвиток планетарної свідомості;
- розвинена правосвідомість;
- розвиток політичної культури;
- дбайливе ставлення до природи;
- моральність особистості;
- формування культури поведінки особистості;
- розвиток мотивації до праці.

Шляхи і методи громадянського та патріотичного виховання:

- змістовне наповнення шкільних предметів та позашкільного освітнього процесу;
- використання інноваційних педагогічних технологій;
- пріоритетна роль активних методів виховної діяльності (ситуаційно-ролеві ігри, метод відкритої трибуни, соціально-психологічні тренінги, дебати, інтелектуальні аукціони, «мозкові атаки», метод аналізу соціальних ситуацій з морально-етичним характером, ігри-драматизації тощо).

Сучасні тлумачні словники трактують слово «патріот» так: це той, хто любить свою Батьківщину, відданий своєму народові, готовий заради них на жертви і подвиги. Патріотизм – любов до Батьківщини, до свого народу, відповідальність за долю Батьківщини, готовність служити її інтересам. Зазначено, що це явище соціально-історичне і в різні епохи має різний соціальний зміст.

Формування українського виховного ідеалу було започатковано ще за часів Київської держави Володимира Мономаха із його «Повчання синам», «Повчання дітям ченця Ксенофонта», продовжено І. Вишенським, П. Могилою, Г. Сковородою, О. Духновичем, Т. Шевченком, М. Костомаровим, П. Кулішем.

І. Бех, К. Чорна, О. Тимошенко, О. Вишневський, Г. Назаренко та багато інших українських науковців, розвиваючи кращі традиції попередніх поколінь, працюють над теорією сучасного патріотичного виховання.

У даний час надзвичайно важливо навчити молодь чітко розуміти зміст цього поняття, не плутаючи його з популістськими гаслами окремих політиків чи розповсюджуваними негативними висловлюваннями відомих людей – космополітів за переконаннями.

Виокремлюють такі різновиди патріотизму: етнічний (відчуття родових ознак народу, яке під впливом виховання розвивається від любові до матері до почуття любові до рідної культури, традиції історії тощо); територіальний (ґрунтується на любові до місця народження людини. Цей різновид особливо актуальний для представників національних меншин, які не мають власної території, і місце народження зумовлює їхню спорідненість з корінним етносом краю); державний (вища форма патріотизму, який має об'єднувальну силу, тому що згладжує і пом'якшує природні, міжетнічні та міжрелігійні суперечності громадян різних націй та народностей, які проживають у цій державі, а також тертя, пов'язані з різним майновим станом окремих людей).

Нормативними документами в галузі освіти визначена головна мета військово-патріотичного виховання – підготовка та виховання самовідданих, свідомих захисників Батьківщини, готових у будь-яких умовах вступити на захист територіальної цілості та незалежності України.

Основними завданнями військово-патріотичного виховання є:

- виховання в учнів свідомого виконання свого громадянського обов'язку;
- формування духовної і психологічної готовності майбутніх воїнів зі зброєю в руках захищати свою державу;
- виховання морально-бойових якостей, активної реакції на бойові ситуації, готовності до суворих іспитів та самопожертви в ім'я України та її народу;
- мотивація свідомого оволодіння військовими знаннями, високого рівня фізичної підготовки та витривалості;
- розвитку в учнів загальнолюдських цінностей, національної гордості, культури міжнародних відносин, морально-психологічних якостей громадянина-патріота.

Військово-патріотичне виховання в гімназії здійснюється за такими основними напрямками:

- вивчення героїчної історії українського народу, його духовної спадщини, культури, національних традицій, символів, звичаїв, вірувань та побуту українців;

- вивчення учнями основ державної незалежності та суверенітету, значення військової служби та військового обов'язку;
- вивчення історичних та духовних джерел національної військової організації;
- пропаганда життя і діяльності видатних державних, військових та громадянських діячів;
- розвиток військово-шефської роботи, співпраця та надання допомоги ветеранам війни.

Методами військово-патріотичного виховання молоді є:

- переконання;
- стимулювання (реалізується в різноманітних формах заохочення та змагання);
- особистий приклад (діяльність вихователя, який має бути взірцем для молоді, забезпечувати педагогічні вимоги).

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, аналіз літератури з проблеми дослідження дозволяє визначити основні принципи, форми та методи патріотичного виховання молоді. Потребують подальшого дослідження ефективні шляхи реформування системи патріотичного виховання учнів в закладах загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д., К. І. Чорна. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Київ, 2014.
2. Кириченко О. В. Організаційно-методичне забезпечення військово-патріотичного виховання та підготовки допризовників до захисту Вітчизни. Харків, 2008. — 338 с.
3. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS32705?ed=2019_07_29.

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF PATRIOTIC EDUCATION IN THE INSTITUTION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION

Khokhlov I. Yu.

The article describes the methodological principles of patriotic education in general secondary education.

Key words: *patriotism, military-patriotic education, cossack pedagogy.*

УДК 005.3

СТВОРЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ АДМІНІСТРАТОРІВ СФЕРИ ПОСЛУГ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Чевалкова Н. В.

У статті актуалізується проблема створення педагогічних умов для розвитку професійно важливих якостей майбутніх адміністраторів сфери